

BESLUT "NATURRESERVAT VÅMHUSKÖLEN": 1987-12-14
SKÖTSELPLAN "NATURRESERVAT VÅMHUSKÖLEN": 1987-12-14
REGISTERUPPGIFTER "NATURRESERVAT VÅMHUSKÖLEN"

LÄNSSTYRELSEN KOPPARBERGS LÄN
Miljövårdsenheten

BESLUT: 1987-12-14
DNR: 11.1211-3858-85 (2062)

BILDANDE AV NATURRESERVATET VÅMHUSKÖLEN I MORA KOMMUN

UPPGIFTER OM RESERVATET

Namn:	Naturreservatet Våmhuskölen
Kommun:	Mora
Socken:	Våmhus
Läge:	Ca 3 mil NNO Älvdalens kyrkby
Kartblad:	Ekonomiska kartbladen 15E 3c, 3d, 3e, 4c, 4d och 4e
Gräns:	Innerkanten av den kraftigt streckade linjen på bifogad karta, bilaga 1 bilaga 2
Fastighet:	Enligt fastställd fastighetsplan Bäck 69:2
Areal:	2 694 ha
Naturvårdsförvaltare:	Skogsvårdsstyrelsen i Kopparbergs län

BESKRIVNING AV OMRÅDET

Våmhuskölen är ett utpräglat högländ som bildar vattendelare mellan Dalälven och Ljusnan. Det utgörs av ett svagt kuperat bergslandskap med låga skogklädda berg och mellanliggande starkt myrdominerade flacka marker. Utmärkande för området är dess karghet som dels beror på den näringsfattiga berggrunden och dels på det bistra klimatet.

Naturgeografiskt förs Våmhuskölen till norra Norrlands barrskogsområden och bergkullslätter. Både fauna och flora har en klart nordlig prägel.

Mård, tjäder och dalripa är vanliga medan björn, sångsvan och tallbit är ovanligare men intressanta inslag. Kärlväxtfloran är mycket artfattig men innehåller exempelvis dväragnäckros. Varglav är ganska vanlig på de höglänta myrarna.

Skogarna har delvis dimensionsavverkats runt sekelskiftet. Vissa delar är dock helt orörda och kan benämnas urskogar. På

grund av dimensionsavverkningarna saknas oftast de riktigt gamla träden, men finns ändå i den utsträckning att skogens brandhistorik kan dokumenteras. Torrakor är ställvis vanliga. Mestadels utgörs skogen av mager tallskog. Även granskogar och barrblandskogar är vanliga. Vissa sluttningar hyser granskog med för området rik flora.

Andelen myrmark är mycket hög och de stora myrarna, som utgörs av kärr, är helt opåverkade av dikning.

Våmhuskölen utnyttjas idag framför allt för jakt, fiske och annan friluftsliv.

Områdets främsta naturvårdsvärde består i den stora, helt väglösa vildmarken och i det förhållandet att området är helt orört av modernt skogsbruk och till viss del urskogsartat. Det är ur naturgeografisk synvinkel ett representativt område för skog- och myrmosaik på höjdlägen. Djurlivet är karaktäristiskt för orörd natur av detta slag.

ÄRENDETS BEREDNING

Våmhuskölen har förr tillhört byarna Bäck och Heden i Våmhus. De ingående skiftena köptes sedan successivt av en privatperson, von Malmborg. I samband med omarronderingen inköpte lantbruksnämnden området 1982. Under 1984 väckte Våmhus sockensamfällighet frågan om naturreservatsbildning för området. Efter besiktning av området utförde länsstyrelsen 1985 en översiktlig inventering av naturvärdena. Naturvärdena befanns vara mycket höga. Under 1986 har fastigheten förvärvats av statens naturvårdsverk. Lantbruksnämnden, Mora kommun och statens naturvårdsverk har tillstyrkt naturreservatsbildningen.

LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Det beskrivna området som avgränsas med innerkanten av en streckad linje på bifogad karta (bilaga 1), bör av skäl som ovan nämnts särskilt skyddas på grund av sin betydelse för kännedomen om landets natur. Länsstyrelsen förklarar därför med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822; omtryckt 1974:1025) området som naturreservat.

Ändamålet med reservatet skall vara att bevara en mosaik av orörd skog och myr med dess djur- och växtliv för naturlig, ostörd utveckling. Anläggningar för det rörliga friluftslivet ska endast finnas i begränsad utsträckning.

För området skall gälla de föreskrifter enligt 8-10 §§ naturvårdslagen samt 9 § naturvårdsförordningen (1976:484) vilka anges nedan.

A. FÖRESKRIFTER ENLIGT 8 § NATURVÅRDSLAGEN OM INSKRÄNKNINGAR I RÄTTEN ATT FÖRFOGA ÖVER FASTIGHETEN INOM RESERVATET

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

1. uppföra helt ny byggnad eller anläggning,
2. spränga, gräva, schakta, muddra, utfylla, tippa eller dämna,
3. avverka eller utföra annan skogsvårdande åtgärd,
4. upparbeta dött träd eller vindfälle,
5. anlägga mark- eller luftledning,
6. framföra motordrivet fordon annan än snöskoter på markerad skoterled när marken är snötäckt.
7. jaga annat än älg,
8. gräva upp eller plocka örter, mossor och lavar.

För transport av fälld älg kan länsstyrelsen meddela undantag från punkt 6.

Ovanstående föreskrifter skall ej utgöra hinder för underhåll av Televerkets anläggning benämnd Radiostation Kräckelbäcken. För ytterligare anläggningar i anslutning till den befintliga skall länsstyrelsen kunna meddela dispens från föreskrifterna.

B. FÖRESKRIFTER ENLIGT 9 § NATURVÅRDSLAGEN OM SKYLDIGHET ATT TÅLA VISST INTRÅNG

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med reservatet.

C. FÖRESKRIFTER ENLIGT 10 § NATURVÅRDSLAGEN OM VAD ALLMÄNHETEN HAR ATT IAKTTA INOM RESERVATET

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

1. framföra motordrivet fordon i annat fall än när fordonet är en snöskoter och den förs på markerad skoterled när marken är snötäckt,
2. gräva upp eller plocka örter, mossor och lavar,
3. göra åverkan på torra träd eller vindfällan.

Vid Televerkets mastanläggning råder särskilda bestämmelser för allmänheten. Dessa finns anslagna på platsen.

D. FÖRESKRIFTER ENLIGT 9 § NATURVÅRDSFÖRORDNINGEN RÖRANDE NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN AV RESERVATET

1. Länsstyrelsen fastställer de föreskrifter om naturvårdsför-

valtning m.m. som framgår av skötselplanen, bilaga 2. Inom ramen för denna kan länsstyrelsen fortlöpande meddela direktiv för förvaltningen.

2. Reservatet skall utmärkas enligt svensk standard (SIS 031522) och enligt naturvårdsverkets anvisningar.
3. Naturvårdsförvaltare skall vara Skogsvårdsstyrelsen i Kopparbergs län som fortlöpande skall samråda med länsstyrelsen vid förvaltningen.

Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen. I beslutet deltog tf landshövding Leif Svensson jämte ledamöterna Bertil Andersson, Börje Andersson, Karl Boo, Olof Hermansson, Karl-Gustav Holmén, Rune Karlsson, Joel Knöös, Torris Lars Larsson, Göte Nordström, Bengt Nylund, Olle Olsson, Lillemor Rudholm, Lennart Thorslund och Nicke Welin-Berger.

I den slutliga handläggningen deltog även förste länsassessor Stig Holback, överlantmätare Ingvar Johansson, länsarkitekt P Folke Nyholm, naturvårdsdirektör Carl Sundt och avdelningsdirektör Stig-Åke Svenson, föredragande.

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, enligt blankett 2:1.

Leif Svensson

Stig-Åke Svenson

Bilagor:

1. Kartor
2. Skötselplan
3. Hur man överklagar, blankett 2:1

SKÖTSELPLAN

Bilaga 2

UPPRÄTTAD AV LÄNSSTYRELSEN I KOPPARBERGS LÄN
FASTSTÄLLD AV LÄNSSTYRELSEN I KOPPARBERGS LÄN 1987-12-14

VÅMHUSKÖLEN

I ALLMÄN BESKRIVNING

1 ÖVERSIKTLIG BESKRIVNING AV BEFINTLIGA FÖRHÅLLANDEN

1.1 Natur- och kulturhistoriska förhållanden

Våmhuskölen omfattar i huvudsak den mark som går under namnet Malmborgsrutan efter tidigare ägaren. Området utgör ett högländ 600-700 m ö h med hög nederbörd och lång snöperiod. Klimatet i kombination med den näringsfattiga berggrunden av porfyr och granit är grunden till de artfattiga växtsamfällena.

Myr upptar inte mindre än cirka 40 % av ytan och utgörs delvis av strängmyrar men framför allt av jämna fastmattor dominerade av tuvsäv och taggstarr. Magra tallskogar av lavristyp med låg tillväxt (runt 1 m³ sk/år) överväger, men på sydsluttningar finns mer växtliga granskogar av blåbärstyp.

Djurlivet har utpräglad nordlig karaktär med sparsam förekomst av älg, björn och småvilt. Fågellivet är rikast på myrarna, där gulärta, ljungpipare och gluttsnäppa är vanliga. Skogarna karaktäriseras av bergfink, lövsångare och rödstjärt.

Området har utgjort utskog till byarna Bäck och Heden i Våmhus socken. Fram till 1800-talets slut utnyttjades marken för fäboddriften vid framför allt Oradtjärnvallen. Bete och myrslåtter förekom över stora arealer.

Avverkningsrätter för grovt timmer såldes kring 1905, varefter så gott som samtliga bestånd genomhöggs. Viss avverkning för kolning skedde också vid denna tid. Därefter har skogen lämnats i den närmaste opåverkad.

1.2 Nuvarande markanvändning

Jakt och fiske utgör den huvudsakliga markanvändningen. Älg och skogsfågel jagas, dock med ganska klen utbyte. Vintertid färdas många på skoter till Gäddtjärn för att fiska.

I mindre utsträckning utnyttjas området för bärplockning och vandring.

På N Oradtjärnsberg finns en radiomast. Särskilda bestämmelser finns i anslutning till den, bl.a. får man ej uppehålla sig närmare den än 100 meter under vintertid p.g.a nedisningsrisk.

1.3 Tillgänglighet

Den allmänna vägen mellan Rot och Sveg tangerar områdets västra del. Här finns parkeringsmöjligheter på flera ställen. Från den allmänna vägen går väg upp till radiomasten. Den är ej öppen för allmänheten. En markerad skoterled utgår från vägen vid Aspolmyren och går via Oradtjärnvallen till Gäddtjärn. Stig leder från radiomasten till Malmborgskojan och vidare norrut mot Skuråsen. Den senare sträckningen är mycket svår att följa.

1.4 Slitage- och störningskänslighet

Områdets myrar är känsliga för slitage och återhämtar sig mycket långsamt från skador. Skogsmarken däremot är mestadels tålig. Störningskänslig fauna förekommer, men områdets storlek

och karaktär torde ändå möjliggöra ett ökat besöksstryck utan att detta inverkar menligt på faunan.

1.5 Källuppgifter

Uppgifter om området och synpunkter på dess skötsel har erhållits från:

Birger Forsman, Bäck och Elis Sparr, Höjen.

II PLANDEL

1 DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK OCH VATTEN

1.1 Övergripande mål

Målet med områdets disposition och skötsel skall vara att bevara den orörda karaktären och att befrämja utvecklingen mot naturskog.

1.2 Behandling av skötselområde

Hela området behandlas som ett skötselområde.

Beskrivning: Området består av ett svagt kuperat myr- och skogslandskap, som under de senare decennierna varit opåverkat av skogsbruk och övrig exploatering.

Mål: Skog och myr med djur- och växtliv som alltmer närmar sig sitt naturliga av människan opåverkade tillstånd.

Åtgärder: Inga åtgärder.

1.3 Jakt och fiske

Älgjakt får bedrivas i området. Dispensmöjlighet för att nyttja motorfordon i samband med transport av fälld älg finns.

Fisket regleras ej av reservatsbestämmelserna.

Jaktvårdande åtgärder bör inskränkas till utplacering av saltstenar, vilka sätts upp på fast mark.

1.4 Skogsbrand

Skogsbrand ingår som en naturlig del i det ekologiska kretsloppet och bör även betraktas så inom området. En viss brandfrekvens i området kan tillåtas. I samråd med det lokala brandförsvaret ska en brandbekämpningsplan upprättas. Där skall framgå att om omgivande marker eller Malmborgskojan hotas skall brandbekämpning ske.

2 ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV

2.1 Övergripande mål

För att inte motverka områdets vildmarkskaraktär ska endast mycket begränsade åtgärder vidtas för friluftslivet.

2.2 Riktlinjer och åtgärder

2.2.1 Tillgänglighet

Någon förändring av områdets tillgänglighet bör inte ske, se punkt 1.3.

2.2.2 Friluftsanordningar

Parkering

Skyltning vid landsvägen bör utföras så att parkering sker vid avtagsvägen mot telemasten, där en parkeringsficka iordningställes. Parkering vid masten är inte lämplig.

Vandringsspår

Stigen mellan Malmborgskojan och parkeringen bör utmärkas. Om besökstrycket ökar, kan stigar utmärkas från stigen vid Oradtjärn upp på Södra Oradtjärnberg och ner till Gäddtjärn samt från Malmborgskojan norrut till Skuråsen längs den gamla stigen. Om slitaget på våta stigpartier blir stort kan spångning bli aktuell. Likaså kan behov av någon bro uppstå. Detta får framtida tillsyn utvisa.

Övernattningsstuga

Malmborgskojan förvaltas av markägaren och bör om möjligt hållas öppen för allmänheten. Viss uppsnygning av kojans och dess omgivning kan behövas, men i stort sett är den i gott skick. Ved ska inte huggas runt kojans utan att forslas dit vintertid.

2.2.3 Renhållning

Något behov av sopställ och dylikt förekommer ej.

2.3 Information

Informationsskyltar ska uppsättas på parkeringen och vid skoterledens början, vid rastplatsen vid Gäddtjärn samt vid Malmborgskojan. Televerket ansvarar för upplysningar till allmänheten i anslutning till radiomasten.

2.4 Utmärkning av naturvårdsobjektets gräns

Utmärkning skall göras enligt svensk standard (SIS 031522).

2.5 Tillsyn

Årlig tillsyn skall utföras av naturvårdsförvaltaren varvid skall tillses att ingen nedskräpning förekommer.

3 FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

Tidsåtgången för underhåll och tillsyn beräknas till 2 dagsverken/år.

Iståndsättningsåtgärder (markering av gräns cirka 24 km och

av stig cirka 4 km, uppsättning av information samt anläggande av en mindre parkeringsplats), 75 dagsverken.

3.1 Kostnadsfördelning

Staten svarar för kostnader i samband med underhåll, tillsyn, uppmärkning av stigar och gränser samt information.

Bilagor:

1. Kartor (1, 2 och 3)
2. Dispositions-karta
3. Registeruppgifter
4. Naturreservatsbeslut, 1987-12-14

REGISTERUPPGIFTER

Bilaga 3

UPPGIFTER OM NATURRESERVATET VÅMHUSKÖLEN

Namn:	Naturreservatet Våmhuskölen
Kommun:	Mora
Socken:	Våmhus
Läge:	Ca 3 mil NNO Älvdalens kyrkby
Kartblad:	Ekonomiska kartbladen 15E 3c, 3d, 3e, 4c, 4d och 4e
Gräns:	Innerkanten av den kraftigt punktstreckade linjen enligt beslutskartan
Fastigheter:	Enligt föreslagen skiftesplan del av Bäck 69:2
Naturvårdsförvaltare:	Skogsvårdsstyrelsen i Kopparbergs län
Markägare:	Lantbruksnämnden
Areal:	Totalt 2 550 ha, varav 20 ha vatten
Naturtyper:	1 000 ha myr, 20 ha vatten, 1 530 ha barrskog
Landskapstyp:	Skogslandskap, myrlandskap
Naturgeografisk region:	Nr 32a, norra Norrlands och norra Finlands barrskogsområden och bergkullslätter
Skyddsmotiv:	Skogligt, allmänekologiskt, zoologiskt, landskapsbild
Skyddsföreskrifter:	Indispensabla, totala: A1-5, 7, 8 Indispensabla, partiella: - Dispensabla: A6
Skyddsföreskrifter produktiv skogsmark:	A3, A4
Skyddsföreskrifter jakt:	A7
Befintliga anläggning:	Övernattningsskoja med uthus
Planerade anläggning:	Markerad stig

Skötselplan:
Inventeringar:

Föreskrifter under D
En inventering av Våmhuskölen
(länsstyrelsen 1986)